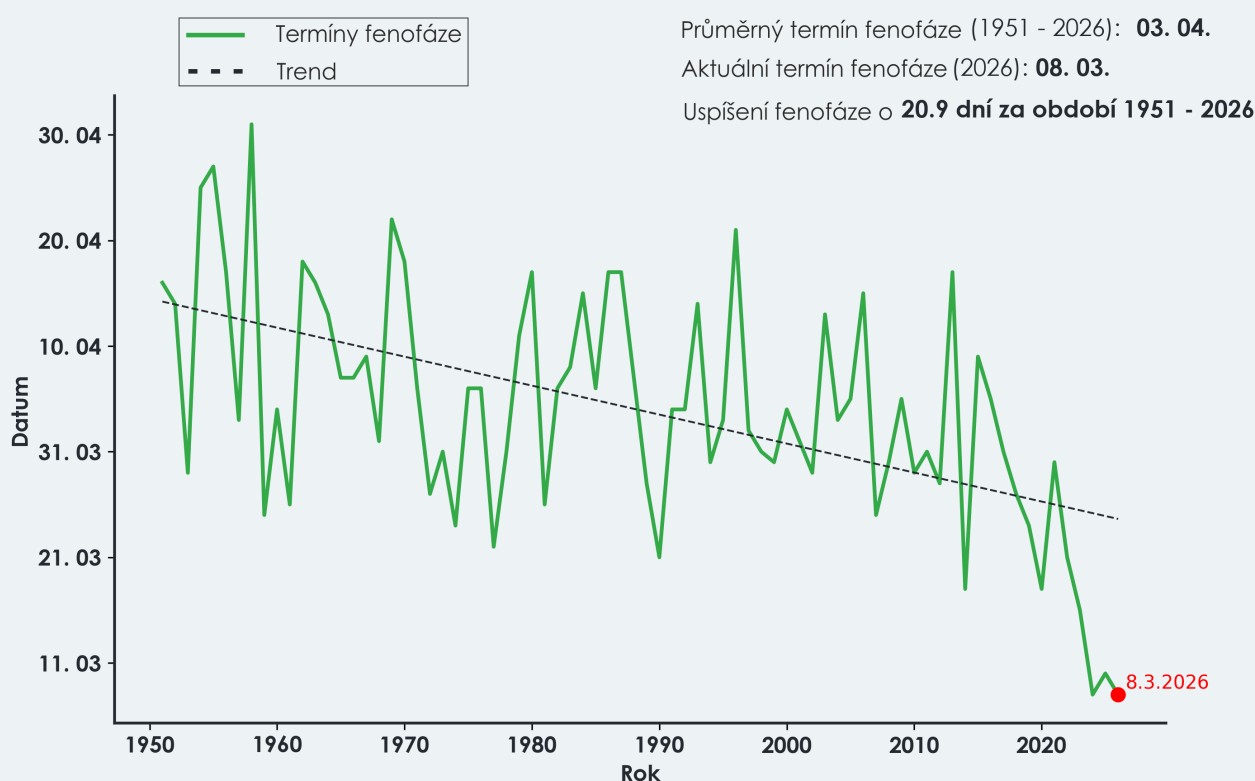

Letos se příroda opět probouzí ve velmi časném termínu

9.3.2026 - Lenka Bartošová | Ústav výzkumu globální změny AV ČR

Letošní nástup jara je z hlediska reakce přírody opět velmi časný a potvrzuje trend nastolený v předcházejících třech letech. Jedná se již o čtvrtý rok v řadě, kdy habry obecné raší v první březnové dekádě března, přestože průměrný termín za období let 1951 až 2025 této vývojové (tzv. fenologické) fáze je na počátku dubna, konkrétně čtvrtého. Uvedla to na základě pozorování Lenka Bartošová z Ústavu výzkumu globální změny AV ČR - CzechGlobe a Mendelovy univerzity v Brně.

Vyrašení listových pupenů na lokalitě Lanžhot v období 1951 - 2026 pro druh habr obecný (*Carpinus betulus*)

www.fenofaze.cz

CzechGlobe
ČHMÚ
Mendelova univerzita v Brně

V letošním roce habry vyrašily na lokalitě u Lanžhota na Břeclavsku 8. března, což znamená vyrovnání rekordu z roku 2024. „Trend posunu fenologických fází habrů do dřívější doby pozorujeme již od 90. let minulého století a v současnosti je termín této fáze uspíšen až o 21 dní. Z počátku dubna (v 50. a 60. letech minulého století) se rašení posunulo do poloviny března (v dekádě 2011-2020) a v posledních čtyřech letech až na počátek března,“ popsala situaci Bartošová.

Fenologický tým AV ČR a MENDELU monitoruje rašení habrů a dalších dřevin a také kvetení bylin na stejných lokalitách nepřetržitě 76 let a poslední čtyři roky jsou mimořádné i v porovnání s předešlými 20 lety. „I letos jaro nastoupilo velmi časně, což zapříčinily nadprůměrné teploty v posledním únorovém a prvním březnovém týdnu. Předpověď na následujících několik dní naznačuje, že teploty budou i nadále nadprůměrné a další růst a vývoj rostlin bude pokračovat,“ řekla Bartošová.

Růst teploty také začíná měnit nejen načasování jednotlivých vývojových fází sledovaných druhů, ale i

vazby a interakce mezi jednotlivými druhy. „Pokud jsme byli doposud zvyklí, že nejdříve monitorujeme kvetení jarních bylin (křivatce žluté a plicníky lékařské) a až po nich nastupuje rašení habrů, tak poslední roky ukazují, že jsou to právě rašící habry, jejichž vývojové fáze nastávají nejdříve, a až po nich začínají rašit a následně kvést jarní byliny, které jsou pravděpodobně více ovlivněny přízemní minimální teplotou a také teplotou půdy,“ řekla Bartošová.

Díky dlouhodobým pozorováním tzv. fenofází rostlin, ale například i kladení ptačích vajec, lze velmi dobře sledovat odezvu na růst teplot a dlouhodobě na probíhající klimatickou změnu. Termíny sledovaných fenofází nastávají čím dál dříve. Jejich posun není podle Bartošové lokální záležitostí, ale jevem v celé střední Evropě a z různých zahraničních studií je zřejmé, že se jedná prakticky o celosvětový trend.

Vědci už v minulých letech vyzvali veřejnost, že se může zapojit do monitoringu fenofází a v posledních letech začali spolupracovat také se základními a středními školami. Páteřní síť pozorovatelů ale stále tvoří studenti Mendelovy univerzity v Brně, pro které je monitoring fenologie součástí výuky. Výsledky pozorování, zajímavosti či historické řady lze najít na webu Fenologické fáze (www.fenofaze.cz).